

14 BABALIK TAYİNİ VAKASINDA MEVCUT 123 KİŞİNİN KAN GRUBU SİSTEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI VE BABALIK REDDİNİN SÖZ KONUSU OLDUĞU 9 VAKADA KAN GRUBU UYUŞMAZLIKLARI

Dr. Ahmet Nezh KÖK (*)
Dr. Osman Kamil KAUR (**)
Dr. Talat YURTMAN (**)

ÖZET :

Ocak 1988-Ocak 1991 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına çeşitli ceza ve hukuk mahkemelerinden gönderilen 41 adet babalık tayini vakası kan grubu ve subgruplarına göre tetkik edilmiştir. 9 vakada (% 21.95) babalığın reddi söz konusu olup reddin % 66.66 sı Rh genotip ve MN sistemlerine bağlıdır.

41 vakada mevcut 123 kişinin % 36.59 u A grubu fenotipi göstermekte olup % 86.17 si Rh pozitifdir. Kidd sisteminde % 71.55 ile JkaJkb, Duffy sisteminde % 72.35 ile Fya Fyb en sık görülen kan grubu olmuştur.

GİRİŞ

Biri diğerinin sulbünden gelmiş olan kimseler arasındaki kan bağına neseb denir. Medeni Hukuk yönünden neseb; sahih olan ve sahih olmayan neseb olarak iki grupta ele alınır (1,2).

Medeni Hukuk yönünden anası ile babası, arasında evlilik bağı olan çocuğun nesebi sahihtir. Anası ile babası arasında evlilik bağı olmayan çocuğun nesebi sahih olmayıp üç şekilde olabilir (1).

1- Ana ve babanın bekar olup evlenmelerine kanuni bir engelin bulunmadığı "Alelade sahih olmayan neseb". 2, Ana ve babadan birisinin başkası ile evli bulunduğu "Zina mahsülü neseb". 3- Aralarındaki hısımlık nedeni ile birbirleri ile evlenmeleri kanunen yasaklanmış kimselerden olan "muharremat mahsülü neseb"

Türk Medeni Kanunu (TMK)'nun 241. maddesi i"Evlilik mevcut iken veya zevalinden itibaren üçyüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır. Bu süre geçtikten sonra doğan çocuğun nesebi sahih addolunmamaktadır" der (3).

* Yard. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Erzurum.

** Uz.Dr. Adalet Bakanlığı Grup Başkanlığı, Ankara.

Aynı kanunun 242. maddesi nesebin reddi davası hakkında olup "Koca, doğduğuna muttali olduğu günden itibaren bir ay içinde çocuğu reddedebilir. red davası çocuk ile anası aleyhine ikame olunur"; 243. maddesi: "Koca evlendikten en az yüzseksen gün sonra doğan çocuğun kendisinden olması ihtimali bulunmadığını ispat edmedikçe, çocuğu reddedemez", 244. maddesi; "Çocuğun evlenme akdinden itibaren yüzseksen günden az bir müddette doğduğu veya kadının gebe kaldığı zamanda kocasından ayrılığına hükmedilmiş olduğu tebeyyün ederse; koca, red davasında başkaca delil göstermek zorunda değildir. Şu kadarki, karının gebe kaldığı zaman kocası ile birlikte ikametinin tahakkuku halinde asıl olan yine nesebin sıhhatidir" der (3).

Ayrıca TMK'un 290. maddesi "Nesebi sahih olmayan çocuğun anası, doğuran kadındır. Babası tanıma veya mahkeme kararı ile tahakkuk eder" der. Buna göre analık yönünden çocuğun nesebi kesindir. Ancak özellikle çocuk hırsızlığı vakalarında analık tayini de gerekebilmektedir (4).

TMK'un 295. maddesi "Evlilik haricinde doğan çocuğun anası, babalığın hükmen tayini için ikamesi dava edebilir. Çocuk da bu hakkı haizdir. Dava, baba veya mirasçılan aleyhine açılır" şeklinde olup babalığın tayini için dava açabilecek kişileri açıklamaktadır.

Nesebin reddi ve babalık davalarında mahkemece görüşüne başvurulana Adli Tıp bu konuda rapor düzenlerken; babanın çocuk yapma yeteneğinin (fertilite) tespiti, benzerlik muayenesi, kromozom incelemesi (DNA fingerprint), antropolojik özellikler kalıtsal hastalıklar, serum grupları, en sık olarak da; ana, baba ve çocuk kan gruplarının uygunluk araştırmalarından yararlanır (4,5,6,7,8,9,10).

İnsan kanı ilk kez 1900 yılında Karl Landsteiner tarafından A,B, AB ve O dört gruba ayrılmış ve o günden bu güne kadar, immünohematolojinin gelişimi ile birlikte yirmibir adet kan grubu sistemi belirlenmiştir (10).

Kan gruplarının belirlenmesinin esasını, homolog aglutinin ve aglutinojenin birbiri ile temasında meydana gelen hemaglutinasyon oluşturur. Bu reaksiyona dayanarak aynı kanda, homolog aglutinin ve aglutinojenin bir arada bulunamayacağı kabul edilmiştir (5,11). Bu aksiyoma dayanarak ABD kan sisteminde, kan gruplarının taşıdıkları aglutinin ve aglutinojen çeşitleri Tablo A'da gösterilmiştir.

Tablo A: ABD KAN gruplarında mevcut aglütinin ve aglütinojen çeşitleri

Grup	Aglütinin	Aglütinojen
0	anti-A, anti-B	—
A	anti-B	A
B	anti-A	B
AB	—	A,B

Nesebin reddi ve babalık tayini davalarında kan gruplarının tıbbi araştırma amacıyla kullanılmasının esasını, anne ve babada mevcut kan grubu genotiplerinin, Mendel Kanunlarına uygun olarak kalıtsal yolla çocuğa geçişi oluşturur. Anne ve babada mevcut olmayan kan grubu genotipinin çocukta tespit edilmesi babalığın reddine sebep teşkil eder. Bu nedenle neseb tayininde kan gruplarının tetkiki babalığın ispatı amacıyla değil, babalığın reddini ortaya koymak amacıyla yapılır (4,6,7,9,10).

MATERYAL VE METOT

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına Ocak 1988-Ocak 1991 tarihleri arasında, çeşitli mahkemelerden 41 adet babalık tayini vakası gönderilmiştir.

41 vakada mevcut 123 kişinin kan grubu ve gusbgrupları, Türkiye Kızılay Derneği Ankara Kan Merkezinde, taze kandan hemaglutinasyon yöntemi ile belirlenmiştir.

Çalışmaya esas olan 41 vakadaki mevcut 123 kişinin ABD, Rh, MN, P, S, Kell, Duffy ve Kidd kan sistemlerine göre belirlenen kan grubu ve subgruplarının kişi sayısı ve yüzde dağılımları yapılmış ve tespit edilen anne, baba, çocuk kan grupları ve subgruplarının genotipleri karşılaştırılarak 9 vakada babalık reddine esas olan kan grubu uyumsuzlukları tespit edilmiştir.

BULGULAR

Vakaların ABD, anti-D, MN,S,Kell, P, Duffy, Kidd sistemlerine göre dağılımı Tablo 1,2,3,4,5,6,7 de gösterilmiştir.

Tablo 1: ABD Kan Sistemine Göre Vakaların Dağılımı

Grup	Kadın		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
A	20	33.99	25	39.06	45	36.59
B	16	27.11	8	12.50	24	19.51
AB	9	15.25	9	14.06	18	14.63
0	14	23.72	22	34.37	36	29.27

Tablo 2: Vakaların anti-D mevcudiyetine göre dağılımı

Grup	Kadın		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Rh Poz.	50	84.74	56	87.50	106	86.17
Rh Neg.	9	15.26	8	12.50	17	13.83

Tablo 3: Vakaların Rh genotip sistemlerine göre dağılımı

Fisher-Race	Wiener	n	%
CDe/cde	Rir	38	30.89
CDe/CDe	RIRI	24	19.51
cDE/cde	RZr	19	15.44
CDe/cDE	RIR2	18	14.63
cde/cde	rr	10	8.13
Diğerleri	—	14	11.38

Tablo 4: Vakaların MN ve S sistemlerine göre dağılımı

	MM	MN	NN	SS	Ss	ss
n	11	87	25	21	66	36
%	8.94	70.73	20.32	17.07	53.65	29.26

Tablo 5: P ve Kell sistemlerine göre vakaların dağılımı

	P. Poz	P neg.	K Poz.	K neg.
n	73	50	6	117
%	59.34	40.65	4.87	95.12

Tablo 6: Duffy Kan sistemine göre vakaların dağılımı.

	FyaFya	FyaFyb	FybFyb
n	12	89	22
%	9.75	72.35	17.90

Tablo 7: Kidd kan sistemine göre vakaların dağılımı.

	JkaJka	JkaJKb	JkabJkb
n	19	88	16
%	15.45	71.55	13.0

Kan grubu ve subgruplarının karşılaştırılması sonucu Mendel Kanunlarına göre anne ve babada mevcut olmayan kan grubu genotipi taşıyan ve bu nedenle babalığın reddi söz konusu olan 9 vaka Tablo 8 de gösterilmiştir.

Tablo 8: Anne, baba ve çocuk kan gruplarının karşılaştırılması sonucunda babalık reddinin söz konusu olduğu 9 vaka da belirlenen kan grubu uyumsuzlukları.

Anne	Çocuk	Baba
1- DcE/DcE R1R2	DcE/DcE R2R2	Dce/dce R1r
2- DcE/DcE R1R1	DcE/DcE R1R1	DcE/dceR2r
3- cde/cde rr	DcE/dce P1r	cde/cde rr
4- DcE/DcE R1R1	DcE/DcE R1R2	DcE/DcE R1R1
5- MM	MM	NN
6- NN	MN	NN
7- JkaJkb	JkaJka	JkbJkb
8- FyaFyb	FyaFya	FybFyb
9- ss	ss	SS

TARTIŞMA

Babalık davalarında özellikle nesebi reddetiğinde büyük önem taşıyan kan grubu ve subgruplarının tetkiki ile ilgili olarak Ocak 1988-Ocak 1991 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına çeşitli mahkemelerden 41 vaka gönderilmiştir. 41 vaka, bu süre içinde Anabilim Dalına gelen 1252 vakanın % 3.27 sini oluşturmaktadır. Gelen 41 vakanın 3'ü nesebin reddi davası olup baba tarafından açılmıştır. Geri kalan 38 vaka ise babalık tayini davası olup anne, çocuk ya da Cumhuriyet Savcılıkları tarafından açılmıştır.

33 vaka hukuk mahkemelerinden (% 80.48) kalan 8 vaka ise ceza mahkemelerinden (% 19.52) gelmiştir. bu sonuçlara göre balalık tayini Medeni Hukukun önemli bir sorunudur.

tetkik erdilen 41 vakada mevcut 123 kişide ABD sisteminde A grubu % 36.59 ile en sık rastlanan grup olup O grubu % 29.27 ile ikinci sırada yer almıştır. Kadınlarda a grubu en sık görülmekle birlikte yüzdesi 33.98'a düşerken, erkek-

lerde bu oran % 39.06'ya yükselmiştir. Kadınlarda B grubu, erkeklerde ise 0 grubu ikinci sıklıkta görülen kan grupları olmuştur. Bu sonuçlar: Miron ve arkadaşlarının Türkiye'de yaptıkları araştırma sonuçlarına uymaktadır (11). Amerika'da beyaz ırkta ise %45 ile 0 kan grubu en sık rastlanan kan grubudur. Bunu % 40 ile a grubu, % 10 ile B grubu izlemektedir (12).

Anti-D ile Rh pozitif oranı beyaz ırk için belirlenmiş yüzdeler ile uygunluk göstermektedir. Genel nüfus için belirlenen % 86.17 Rh pozitif oranı, kadınlarda % 84.74, erkeklerde ise % 87.50 olarak tesbit edilmiştir.

Çalışmamızda Rh genotip sistemlerinden en sık CDe/cde R1r (%30.89) tesbit edilmiş olup, CDe/CDe R1R1 (% 19.51) ile ikinci sırada yer almıştır. Fisher ve Race'in yaptıkları bir çalışmada R1r genotipi % 34.9 ile birinci, R1R1 genotipi ise % 18.5 ile ikinci sıklıkta tespit edilmiştir (6).

MN kan sisteminde çeşitli klasik Adlı Tıp Kitaplarında % 50 ile en sık raslanan MN kan grubu çalışmamızda % 70.70 tesbit edilmiştir.

Çalışmamızda Duffy sisteminde % 72.35 ile FyaFyb, Kidd sisteminde % 71.55 ile JkaJkb en sık görülen kan grupları olmuştur.

Tetkik edilen anne, babave çocuk kan grubu ve subgruplarının muvacehesinde, 9 vakada (% 21.95) nesebin reddine esas olacak kan grubu uyumsuzluğu tesbit edilmiştir. Bu durum hukuken anlamlıdır. Çünkü; bu sonucun reddine tıbben ve fennen imkan yoktur.

Babalığın reddine esas olan kan grubu uyumsuzluklarının belirlenmesi için anne, baba ve çocuk kan grupları karşılaştırılarak anne ve babada mevcut olmayan kan grubu genotipinin çocukta mevcudiyeti aranır. Araştırmamızda söz konusu 9 red vakasından 4 tanesinde red durumu RH genotipleri ile tesbit edilmiştir. % 44.44'lük bu oran Rh genotiplerinin babalık tayininde yapılması gereken önemli bir tetkik olduğunu göstermektedir.

Red vakalarının 2 tanesi MN kan grupları ile belirlenmiş olup, % 22.22'lik bir oranı göstermektedir. Rh genotipleri ve MN kan sisteminin birlikte kullanılması sonucunda 9 red vakasından % 66.6 sinin belirlenmiş olması, yirmibir kan sisteminin mevcut olduğu düşünülecek olursa çok anlamlıdır.

SONUÇ

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına Ocak 1988-Ocak 1991 tarihleri arasında çeşitli, mahkemelerce gönderilen 41 babalık davası vakasında, tetkik edilen anne, baba, çocuk kan grubu ve sub gruplarının muvacehesinde mevcut 123 kişinin % 86.17'sinin Rh pozitif olduğu ve a grubunun % 36.58 ile en sık raslanan ABD sistemi kan grubu olduğu, Rh genotiplerinden R1r ve R1R1'in %50.40 ile en sık raslanan genotipler olduğu belirlenmiştir.

Babalık reddine esas olan anne ve babada bulunmayan genotipinin çocukta mevcut olduğu 9 vaka tesbit edilerek, anneden doğan çocuğun iddia olunan babadan olmayacağı şeklinde görüş bildirilmiştir. 9 red vakasından 4 tanesinde kan grubu uyumsuzluğu Rh genotipinde tesbit edilmiştir. % 44.44'lük bu oran söz konusu her babalık davasında Rh genotiplerinin tetkik edilmesi gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

MN sistemi uyumsuzluğu nedeni ile 2 adet ve Duffy, Kidd ve S sistemleri nedeni ile birer adet olmak üzere toplam 5 red vakası kalan grubu oluşturmaktadır.

Ceza ve Medeni Hukuk yönünden adliyeyi ve Adli Tıp'ı ilgilendiren babalığın tayini ve babalığın reddi davalarında, özellikle red durumlarında büyük anlam ifade eden kan grupları ve subgruplarının tespiti mümkün olduğunca detaylı şekilde yapılarak sorunun çözülmesine yardımcı olmaktadır.

SUMMARY

THE DISTRIBUTION OF BLOOD GROUPS AND THE RESULTS OF 41 PATERNITY TESTING CASES

41 paternity testing cases were evaluated according to the blood groups and subgroups of the people.

In 9 cases the results of blood groups showed that the proposed fathers were false.

66.6 % of the exclusions was decided by the use of Rh genotypes and MN blood group system.

36.69 % of 123 people in 41 paternity testing cases had A group phenotype and 86.17 % them Rh positive.

KAYNAKLAR

- 1- Tarakçıoğlu, İ. Türk Medeni Hukuku, Emel Matbaacılık, Ankara, 1974, s. 192-203.
- 2- Köprülü, B., Kaneti, S. Aile Hukuku, 2. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1989, s. 262-288.
- 3- Kılıçoğlu, A. Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu, Alkım Yayıncılık, Ankara, 1992, s. 87-104.
- 4- Öztürel, A. Adli Tıp, Olgac Matbaası, Ankara, 1981, s. 259-267.
- 5- İşbaşı, T. Kan Lekeleri Üzerine Etki Eden Şimik Özellikler (Uzmanlık Tezi), Ankara, 1983, s. 34-47.

- 6- Polson, C.J. The Essentials of Forensic Science, Pergamon Press, Oxford, 1965, pp. 229-235,
- 7- Tunalı, İ. Adli Tıp, Yarı Açık Cezaevi Matbaası, Ankara, 1988, s. 186-202.
- 8- Lee, J.C., Chang, J.G. ABD Genotyping by Polymerase Chain Reaction, J. of Forensic Sciences 37: 1269-1275, 1992.
- 9- rene, J.H., Martin, L.T. DNA Fingerprint: Basic Techniques problems, and solutions, J. of Criminal Justice 20: 237-248, 1992
- 10- Eloise, R.G. Blood Groups and Blood Transfusion (in Principles of internal Medicine, Jean, D.W. ed.) 12 the edn. Vol. 2 Mc-Graw-Hill, Inc., New York, 1991, pp. 1494-1497.
- 11- Çetin, T.E. İmmünoloji, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Vakfı, İstanbul, 1981.
- 12- Perkins, H.A. Blood Transfusion (in Textbook of Medicine, WYngaarden, J.B., and Smith, L.H. eds.) 18th edn. Vol. 1, Philadelphia, 1988, pp. 947-950.